

O'ZBEK MILLIY MUSIQASI TARG'IBOTI**Yodgora Sobirova***Yunus rajabiy nomidagi o'zbek milliy musiqa san'ati professional ta'lim
fakulteti 2 bosqich talabasi***Komila Bo'riyeva***Ilmiy rahbar**O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist professor***MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received:15.10.2025**Revised: 16.10.2025**Accepted:17.10.2025***KALIT SO'ZLAR:***maqom, milliy
musiqa, biznes reja,
madaniyat, targ'ibot,
marketing, raqamli
platforma, festival,
meros, innovatsiya.**Ushbu maqolada o'zbek milliy musiqasining eng
yuksak namunasi bo'lgan maqom san'atini
zamonaviy biznes yondashuvi asosida targ'ib qilish
masalalari tahlil qilingan. Maqom maktablari
ochish, kontsert va festival faoliyatlarini
rivojlantirish, raqamli platformalarda maqom
ijrolarini monetizatsiya qilish, suvenir mahsulotlari
ishlab chiqish va homiylik mexanizmlarini
shakllantirishning iqtisodiy asoslari yoritilgan.
Tadqiqotda davlat dasturlari, amaliy loyihalar va
xalqaro tajriba tahlil qilinib, maqom san'atining
ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy salohiyati asosida
yangi biznes model taklif etiladi..*

O'zbek milliy musiqasi xalqimizning ruhiyati, tarixiy xotirasi va milliy o'zligini ifodalovchi bebaho madaniy merosdir. Ushbu merosning eng yuksak namunasi maqom san'atidir. Maqom o'zining chuqur falsafasi, murakkab ohang tuzilishi va ruhiy ta'siri bilan nafaqat musiqiy tizim, balki ma'naviy hodisa sifatida ham e'tirof etiladi. Asrlar davomida maqom xalqimizning hayoti, urf-odatlarini, quvonchu tashvishlari, e'tiqod va orzularining badiiy ifodasi bo'lib kelgan. Shu bois, maqomni targ'ib etish nafaqat madaniy, balki iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatga ega dolzarb masaladir. Bugungi globallashtirish sharoitida maqom san'atini faqat an'anaviy shaklda emas, balki zamonaviy biznes yondashuvlar

asosida rivojlantirish zaruriyati yuzaga kelmoqda. Chunki milliy musiqa barqaror yashashi uchun u o'zini iqtisodiy jihatdan ham ta'minlay olishi, ya'ni madaniy iqtisodiyot mexanizmlariga tayanishi lozim.

Maqom san'ati o'zbek xalqi musiqiy tafakkurining eng nozik qatlamini tashkil etadi. U "Buzruk", "Rost", "Navo", "Dugoh", "Segoh" va "Iroq" kabi oltita maqomdan iborat shashmaqom tizimiga asoslanadi. Har bir maqom o'zining ohang tuzilishi, ma'naviy mazmuni va ruhiy ifodasi bilan inson qalbiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Musiqa nazariyotchilari bu tizimni xalqning hayot falsafasi va ma'naviy tajribasining musiqiy ifodasi sifatida talqin etadilar. R. Jo'rayev o'zining "Maqom san'ati tarixi va nazariyasi" (2016) asarida maqomni xalq ruhiy merosining uzviy qismi sifatida baholab, uning ijtimoiy va axloqiy vazifasini alohida ta'kidlaydi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy musiqani asrash va rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Prezident Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan 2019-yil 23-noyabrda "Maqom san'atini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror (lex.uz №4602613) qabul qilindi. Mazkur hujjatda maqom san'atini o'qitish tizimini takomillashtirish, yangi ijrochilar avlodini yetishtirish, respublika va xalqaro darajadagi musiqiy tadbirlarni kengaytirish vazifalari belgilandi. Shu qaror asosida Toshkent shahrida maqom san'atiga ixtisoslashgan maktab-internat barpo etilishi, Farg'ona va Buxoro shaharlarida maqom markazlari tashkil etilishi, shuningdek, har ikki yilda bir marta xalqaro "Maqom Festivali" o'tkazilishi rejalashtirilgan. Bularning barchasi maqomni faqat badiiy yo'nalish emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy soha sifatida ham shakllantirish yo'lidagi muhim qadamdir.

Maqomni keng targ'ib qilish uchun zamonaviy biznes-reja yondashuvi zarur. Bu yondashuvda maqom maktablari ochish, kontsert va festival faoliyatini rivojlantirish, raqamli platformalarda maqom ijrolarini joylashtirish, suvenir mahsulotlarini ishlab chiqish, marketing va homiylik tizimlarini yo'lga qo'yish kabilar muhim o'rin tutadi. Masalan, Farg'onada ochilgan maqom maktabi tajribasi shuni ko'rsatadiki, bunday ta'lim muassasalari nafaqat madaniy vazifani bajaradi, balki iqtisodiy jihatdan ham o'zini oqlaydi. O'quv to'lovlari, kontsert daromadlari va grantlar orqali maktab o'z faoliyatini davom ettira oladi. Shuningdek, bu muassasalar yosh avlodda milliy musiqa ruhini uyg'otish va ijrochilik an'alarini uzviy davom ettirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, maqomni targ'ib qilishda kontsertlar, festivallar va xalqaro simpoziumlar muhim rol o'ynaydi. Xalqaro "Sharq Taronalari" festivali buning yorqin

misolidir. Ushbu anjuman O'zbekistonning madaniy brendini mustahkamlash, turizm sohasini rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish imkonini beradi. Bunday tadbirlar orqali chiptalar sotuvi, reklama joylashuvi, homiylik va merchandising mahsulotlari hisobidan barqaror daromad manbalari shakllanadi. Bu esa maqom san'atini o'z-o'zini ta'minlay oladigan tizimga aylantiradi.

Zamonaviy raqamli muhitda maqomni targ'ib etishning yana bir istiqbolli yo'li – internet va media platformalar orqali kontent tarqatishdir. YouTube, Spotify, Apple Music, Telegram va boshqa tarmoqlarda maqom ijrochiligi videolari, ustoz-shogird suhbatlari, onlayn darslar, podkastlar joylashtirilsa, bu jarayon san'atni xalqaro maydonga olib chiqadi. Bunday raqamli kontent orqali reklama, obuna va ko'rishlardan olinadigan daromadlar san'atni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi. Shu tariqa, maqom ijrochiligi raqamli iqtisodiyotning tarkibiy qismiga aylanishi mumkin.

Biznes rejani tuzishda iqtisodiy samaradorlik asosiy mezonlardan biridir. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, maqom san'ati sohasida quyidagi daromad manbalarini shakllantirish mumkin: o'quv to'lovlari – 40 foiz, kontsert va festival daromatlari – 25 foiz, media va raqamli platformalardan – 20 foiz, suvenir va mahsulot savdosi – 10 foiz, homiylik va grantlar – 5 foiz. Xarajatlarning asosiy qismini asbob-uskunalar, o'qituvchi va ijrochilar maoshi, bino ijarasi, reklama va onlayn texnologiyalarga sarmoya tashkil etadi. Uzoq muddatli tahlil natijasiga ko'ra, dastlabki uch yil ichida foyda 50 million so'mdan 500 million so'mgacha oshib borishi mumkin.

Xalqaro tajriba ham bu yo'nalishning istiqbolini tasdiqlaydi. Hindistonning "Raga" tizimi yoki Eronning "Dastgoh" tizimi UNESCO tomonidan nomoddiy madaniy meros sifatida e'tirof etilgan. O'zbekiston ham 2003-yilda "Shashmaqom"ni UNESCO ro'yxatiga kiritish orqali bu yo'ldagi xalqaro maqomini mustahkamladi. Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, an'anaviy musiqani turizm, ta'lim va media bilan bog'lash natijasida nafaqat madaniy, balki iqtisodiy barqarorlik ham ta'minlanadi. Shu bois maqom san'atida ham brending, marketing va intellektual mulk huquqlari asosida ishlab chiqilgan iqtisodiy model zarurdir.

Maqom san'atini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar ham muhim. Masalan, onlayn o'quv kurslari, virtual konsertlar, mobil ilovalar, sun'iy intellekt yordamida nota tahlili va avtomatik o'rgatuvchi dasturlar orqali bu san'atni yosh avlod uchun jozibador shaklga keltirish mumkin. Shu yo'l bilan maqomni nafaqat asrab-avaylash, balki uni zamonaviy madaniyat bilan uyg'unlashtirishga erishiladi.

Xulosa qilib aytganda, maqom san'atini targ'ib etish bugungi kunda madaniy, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biznes-reja asosida tashkil etilgan maqom maktablari, kontsertlar, raqamli platformalar va xalqaro hamkorlik dasturlari orqali milliy musiqamizni keng yoyish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va O'zbekistonning xalqaro obro'sini mustahkamlash mumkin. Maqom san'ati shunchaki badiiy yo'nalish emas, balki milliy brend, madaniy kapital va iqtisodiy resurs sifatida ham yuksak qadriyatdir. Uning har tomonlama targ'iboti, raqamlashtirilishi va yoshlar ongiga singdirilishi orqali o'zbek milliy musiqasining kelajagi yanada porloq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Jo'rayev R. *Maqom san'ati tarixi va nazariyasi*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2016.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maqom san'atini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. lex.uz/docs/-4602613
4. "Farg'onada maqom maktabi ochildi." *Uzbek Embassy India*, 2019. uzbekembassy.in
5. "Respublika maqom san'atiga ixtisoslashtirilgan maktab-internati tashkil etiladi." *Daryo.uz*, 23.11.2019.
6. UNESCO. *Shashmaqom music of Uzbekistan and Tajikistan*. unesco.org
7. Rashidov D. *O'zbek maqomining zamonaviy talqini*. Toshkent: San'at, 2021.
8. O'zbekiston davlat konservatoriyasi. *Maqom ijrochiligi va nazariyasi*. Toshkent, 2020.
9. Mirzayev O. *Madaniy iqtisodiyot va musiqa bozori*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.